

**Zpráva o činnosti
Univerzitní knihovny
Univerzity Hradec Králové
za rok 2023**

1. Úvodem

Univerzitní knihovna je specializovanou veřejnou knihovnou a poskytuje knihovnické a informační služby akademickým pracovníkům a studentům Univerzity Hradec Králové. Identickou nabídku služeb využívají studenti Univerzity třetího věku a uživatelé z řad veřejnosti. Skladba knihovního fondu nabízí široké spektrum odborné literatury z oblasti humanitních a sociálních věd, přírodovědných a technických oborů. Knihovní fond obsahuje informační zdroje nejen v tištěné, ale také v digitální podobě a elektronické podobě. Univerzitní knihovna je nedílnou součástí univerzity, vytváří podporu pro vzdělávací a vědecko - výzkumné aktivity univerzity. Nejbližším partnerem Univerzitní knihovny UHK je Asociace knihoven vysokých škol (AKVŠ), která podporuje rozvoj a kvalitu českých vysokoškolských knihoven, vytváří klíčové dokumenty, koncipuje stěžejní záměry, všestranně podporuje vzdělávání knihovnických specialistů, organizuje odborné semináře, stáže, pracovní skupiny, exkurze a konference AKVŠ. Protože rozvoj technologií a specifických nástrojů se přímo odráží v klíčových aktivitách vysokoškolských knihoven, probíhá jejich těsná spolupráce včetně sdílení dat a zkušeností v pracovních skupinách AKVŠ -IVIG (Informační vzdělávání a informační gramotnost), EIZ (elektronické informační zdroje) a Open Science (otevřená věda).

Stěžejním úkolem Knihovny UHK je získávání, zpracovávání, uchovávání a zpřístupňování knihovního fondu, poskytování výpůjčních služeb absenčních a prezenčních, zabezpečení meziknihovnických služeb, rešeršní služby, referenční služby, přístup a zabezpečení elektronických informačních zdrojů, exkurzí včetně školení k využívání EIZ. Některé zdroje a služby mohou uživatelé využívat i mimo univerzitu prostřednictvím vzdáleného přístupu.

Kromě těchto odborných kompetencí zabezpečuje Univerzitní knihovna podporu vědy a výzkumu, zprostředkováním citačních i plnotextových databází, nástrojů na analýzu publikační činnosti a dopadů výzkumné práce, citačních manažerů a nástrojů na korekturu psaní cizojazyčných textů. Knihovna poskytuje společně s nakladatelstvím Gaudeamus podporu Open Access publikování, přidělování identifikátorů DOI i podporu tvůrčí činnosti na UHK i poradenskou činnost při předkládání vybraných monografií k indexaci ve WOS.

V současné době mohou studenti a akademičtí pracovníci využívat kromě ústřední knihovny dvě pobočkové a jedenáct příručních knihoven. Knihovna je veřejnosti přístupná 50 hodin týdně.

2. Knihovna UHK v roce 2023

2.1 Knihovna a výskyt nové varianty onemocnění - Omicron

V roce 2023 již nebyly stěžejní aktivity knihovny výrazně ovlivněny pandemií SARS CoV-2, čelili jsme výskytu další varianty onemocnění - Omicron. V první čtvrtině roku přetrvával zájem o flexibilní formy poskytování informací a služeb a v průběhu roku nastal v oblasti zpřístupňování literatury návrat k prezenčnímu využívání knihovnických fondů a studoven knihovny. Zájem o školení a konzultace ze strany studentů i vyučujících se opět vrátil k prezenčnímu poskytování těchto služeb. Různé formy školení zaměstnanců a odborná setkání či setkání pracovních skupin AKVŠ nadále pokračovalo v online prostředí prostřednictvím ZOOM nebo MS Teams.

2.2 Činnosti v souvislosti s dopady válečného konfliktu na Ukrajině

Také po celý rok 2023 se připojovala Univerzitní knihovna k aktivitám Univerzity Hradec Králové s cílem spolupodílet se na zmírnění válečných dopadů pro obyvatele Ukrajiny. I když se nezapojovala jako hlavní garant do sbírek, výuky jazyků pro děti i dospělé, organizování volnočasových aktivit pro děti, ale spíše jako podporovatel těchto aktivit. Svoji hlavní roli sehrávala především ve zprostředkování studijní literatury a učebnic pro výuku českého jazyka pro ukrajinské žáky a studenty. Zaměstnanci knihovny dokázali reagovat na požadavky ukrajinských studentů nejen v jejich rodném jazyce, ale také komunikovat v anglickém jazyce. Zaměstnanci knihovny se v průběhu roku zapojili do sbírek šatů a hygienických potřeb a před Vánocemi 2023 do sbírky organizované PR oddělením UHK věnováním dáreků, hraček, knih i školních potřeb, zkrátka vším, co by mohlo udělat radost těm, kteří se ne vlastní vinou nemohli navrátit do svých domovů.

Zájem o využití knihovnických služeb ze strany ukrajinských studentů byl podobný jako v předchozích letech, zaměstnanci knihovny byli připraveni jim všestranně pomoci, zejména s vyhledáním a zprostředkováním odborné literatury a vyhledáváním v odborných databázích.

Posílali jsme také odkazy pro možnost vyhledání adekvátního zaměstnání pro ukrajinské uchazeče. V roce 2023 jsme znovu vydali brožuru *First steps in University Library a První kroky v Univerzitní knihovně UHK*, aby byla k dispozici pro zájemce, kteří mají zájem o služby Univerzitní knihovny.

2.3 Tragická událost na půdě FF UK dne 21.12. 2023

Závěr roku přinesl nejtragičtější událost, která postihla v novodobé historii vysoké školy v České republice. Dosud nevysvětlená střelba studenta FF Univerzity Karlovy dne 21.12. 2023 si vyžádala 14 obětí a 25 zraněných z řad studentů, ukázala obrovskou zranitelnost prostředí vysokých škol, knihoven i vzdělávacích institucí. Podobné útoky s velkým množstvím zraněných a mrtvých se doposud vyhýbaly českému prostředí. Na popud studentských spolků Univerzity Karlovy i vedení UK vznikl v Praze Týden pro fakultu, který byl zahájen symbolickým pietním pochodem od sídla Univerzity Karlovy k budově FF UK na Palachově náměstí, jejím symbolickým „objetím“ byla uctěna památka obětí. Po celý měsíc hořel na náměstí Jana Palacha oheň jako připomínka obětí tohoto hrůzného činu. Také rektor UHK prof. Ing. Kamil Kuča, Ph.D. vyjádřil účast UK s tragickou událostí i připravenost pomoci, bude-li to potřeba. Před FF UHK bylo vytvořeno pietní místo k uctění památky obětí. Vedení UHK se rozhodlo ve spolupráci s Policií ČR a specialisty nechat analyzovat potencionální bezpečnostní rizika a pokračovat v preventivních bezpečnostních opatřeních, která by připravovala studenty i ak. pracovníky na krizové situace včetně implementace funkčního a efektivního systému včasného varování. Nedílnou součástí zajištění bezpečného prostředí na UHK se stalo od 9. 2. 2024 zřízení pozice ombudsmanky, která je připravena nastavovat bezpečnější, otevřenější a vstřícnější prostředí na UHK, aby nedocházelo k jednáním odporujícím etickým principům na UHK.

2.4 Stáž AKVŠ „Vydavatelství v knihovnách,“ realizovaná na půdě UK UHK

Knihovna Technické univerzity v Liberci spolu s Univerzitní knihovnou UHK byly hlavními realizátory třídní Stáže pod křídly AKVŠ, která se uskutečnila od 8. -11. listopadu na půdě UHK. Hlavním tématem bylo sdílení zkušeností během vydavatelského procesu napříč univerzitami - tvorba a naplňování edičního plánu, schvalovacího řízení, grafické a redakční práce, financování a distribuce vydávaných děl, archivace dat a indexace monografií a odborných časopisů v citačních databázích či přidělování permanentních identifikátorů. Právě všem těmto stěžejním procesům, které se odehrávají na půdě univerzitních vydavatelství se věnovala dvacítká zástupců vysokoškolských vydavatelství z cekem 11 vysokých škol. Programovou nabídku připravila Mgr. Jitka Vencláková (ředitelka knihovny Technické univerzity v Liberci (TUL) ve spolupráci s PhDr. Marií Otavovou, ředitelkou Univerzitní knihovny. Velmi sledované téma - **Finanční toky během vydávání publikací** představil Pavel Holík (UTB). Kdo konkrétně hradí tisk, jakými cestami probíhá prodej a distribuce a zda disponuje nakladatelství vlastním vydavatelským fondem, z něhož by se vydávání publikací hradilo. Stejně tak všechny oslovila problematika prodeje publikací, které byly vydány z různých projektů. Cenné zkušenosti přineslo sdílení prodeje knih prostřednictvím jiných knihkupců a distri-

butorů, včetně prodeje e-knih. Problematiku **Indexace vybraných děl ve WOS** ze všech možných zorných úhlů představil Bc. Otakar Loutocký (UPOL), uvedl všechny náležitosti, které musí mít odborný výstup, aby mohl být předán k posouzení a získání odborné indexace ve WOS. Třetím nejsledovanějším a velmi aktuálním tématem bylo **Vydávání časopisů a přidělování identifikátorů**. Tohoto tématu se zhostil Mgr. Jakub Pokorný (ZČU), který popsal, jak celý proces probíhá, co všechno je potřeba doložit, jaké musí být odborné kvality autorů, aby byla indexace úspěšná, jaké musí být koncipovány webové stránky odborného časopisu a co je považováno za vhodný redakční systém. Zdůraznil, jak klíčové postavení má důkladné popsání recenzních procesů, kterými jednotlivé články periodika procházejí. Toto téma vzbudilo nejen velký zájem, ale také diskusi o různých redakčních systémech bezplatných i placených (Actavia). Seznámil s překlápěním odborných časopisů z webových stránek do systému OJS (Open Journal System), založeném na open source softwaru, určeného pro správu a publikování elektronických časopisů, který je propojený na Crossref, PubMeb, DOAJ a ORCID. Tento systém výrazně usnadňuje workflow a publikování časopisu online. Zmínil rovněž, že redakce časopisů mají autonomní redakce a vlastní redakční rady, počítají ovšem s pomocí při podávání žádostí o ISSN a ohlášení časopisu MK ČR, přidělování a registraci DOI i při koncipování žádosti do databází WOS a Scopus. Podrobně popsal proces přidělování unikátního, neměnného identifikátoru digitálního objektu DOI, který identifikuje dokumenty v prostředí internetu, včetně spolupráce se společností Crossref, která je garantem poskytování této služby a představil, jak je jeho podoba vytvářena pro periodika, monografie a příspěvky ve sborníku na ZČU. Atmosféra stáže měla od prvního dne velmi tvůrčího ducha, prakticky neustále bylo možné reagovat na prezentovaná témata, klást dotazy a sdílet zkušenosti jednotlivých pracovišť. Celým setkáním rezonovalo téma otevřené vědy a publikování v režimu Open access, kdy na vydavatelství přecházejí nové role v souvislosti s požadavkem na snadné zpřístupnění, dohledatelnost a ověřitelnost výsledků v oblasti vědy a otevřeného publikování. V závěru zazněla potřeba univerzitních nakladatelství zůstat v kontaktu, sdělovat si zkušenosti a vše, co se na jednotlivých pracovištích osvědčuje.

2.5 Knižní veletrh pořádaný v rámci celostátní akce Týden knihoven

Již po osmé proběhl v režii Knihovny UHK dne 5. října 2023 další ročník Knižního veletrhu. Zájem návštěvníků o představované knižní novinky, přednášky a setkání s autory byl opět mimořádný. Na veletrhu představilo své tituly více než dvě desítky vystavovatelů. Zastoupena byla například tato nakladatelství a distributoři: Artefaktum, Oeconomia, Historický ústav AV ČR, Luxor, Kosmas, Pavel Mervart, Fortna, Národní technické muzeum, Národní památkový ústav, Národní pedagogické muzeum a mnoho dalších.

Ústřední téma roku 2023 **„Literatura bez hranic“** rozhodlo mimo jiné o volbě hlavního hosta. Lákadlem Knižního veletrhu bylo osobní setkání s jednou z nejčtenějších současných spisovatelek u nás i v zahraničí Alenou Mornštajnová. Díky překladům románů *Hana*, *Listopád*, *Tiché roky* a *Les v domě*, kterých je bezmála šedesátka, získala Alena Mornštajnová nejen česká prestižních literárních ocenění, ale byla navržena také na mezinárodní ocenění. Téměř nekončící řada návštěvníků veletrhu pak využila příležitost nechat si podepsat publikace přímo autorkou.

Netrpělivě očekávaným okamžikem bývá každoročně představení publikací, které vznikly na půdě UHK a právem si zaslouží mimořádnou pozornost. XXVII. ročník Týdne knihoven ozvláštnilo hostování Knihovny a tiskárny pro nevidomé K. E. Macana v Praze. Ředitelka této specializované instituce dr. Briana Čechová spolu s Ing. Michalem Sudíkem vysvětlili, jak vlastně vznikají knihy pro nevidomé, jak se čte Braillovo písmo a jak vzniká plastická výzdoba těchto knih a zvukové nahrávky na půdě této instituce.

Univerzitní knihovna díky dotaci KHK obohatila fondy o více než 120 nových titulů, z nichž typy na zakoupení mohli navrhnout sami účastníci knižního veletrhu.

2.6 Den otevřených dveří v Univerzitní knihovně

Den otevřených dveří probíhal v Knihovně UHK ve čtvrtek 5. října během Knižního veletrhu, návštěvníky čekala exkurze knihovnou a seznámení s nabídkou služeb, které Univerzitní knihovna UHK svým uživatelům poskytuje, včetně praktického seznámení, jak vyhledávat v Národní digitální knihovně a ve volně dostupných online zdrojích.

2.7 Zahraniční exkurze v Německu (Berlín), pobyt v rámci Erasmu (Granada)

V květnu 2023 uspořádala AKVŠ vůbec poprvé pro zástupce VŠ knihoven **exkurzi do knihoven v Berlíně**. Za Univerzitní knihovnu UHK se exkurze zúčastnil Mgr. Luděk Škrabal.

Jedním z cílů byla návštěva Freie Universität Berlin, kde se účastníci seznámili s kampusem.

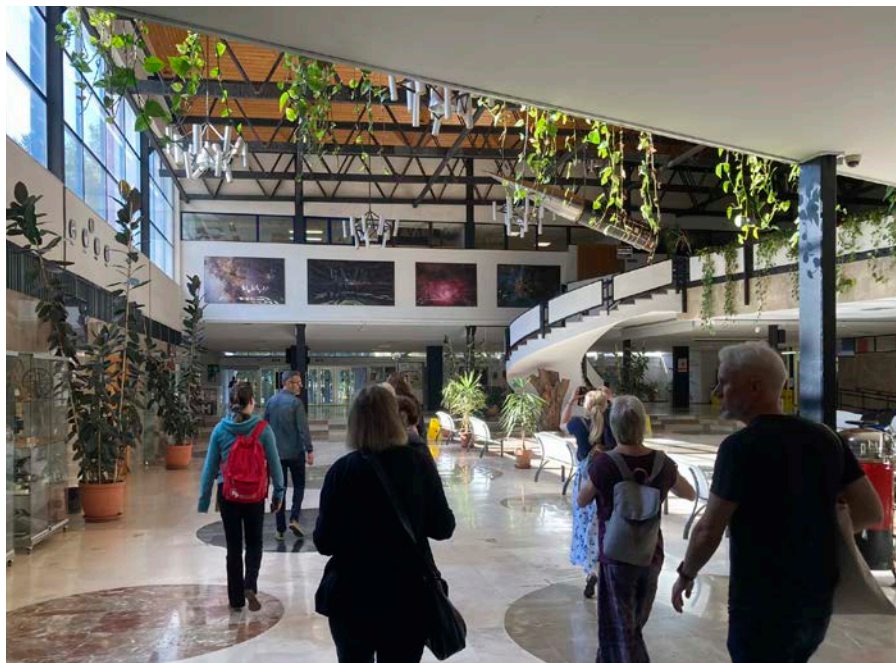
Na Freie Universität existuje řada větších i menších knihoven rozptýlených po celém Berlíně. Jsou zaměřené podle fakult a oborů vyučovaných na univerzitě a celkově obsahují přes 8,5 milionu knihovních jednotek. Campusbibliothek je jen jednou z nich, další knihovna nazvaná Universitätsbibliothek na Garystraße funguje navíc jako vědecká knihovna.

Dále si návštěvníci prohlédli Stabi, Staatsbibliothek zu Berlin, jejíž historie sahá do roku 1661. Tato knihovna s univerzálním fondem čítajícím na 32 milionů jednotek sídlí ve dvou budovách; tou první je budova na Potsdamer Straße, novější a architektonicky velmi zajímavá. Navrhli ji architekti Hans Scharoun a Edgar Wisniewski, stejně jako další budovy na Kulturforum, postavena byla v letech 1967 až 1978. Prostory v této budově jsou ohromující, kombinující prvky expresionistické a organické architektury. Uživatelé mají registraci zdarma, podmínkou je pouze dosažený věk 16 let.

Zajímavým architektonickým zážitkem byla také návštěva Centra Jacoba a Wilhelma Grimmových, které spadá pod Humboldt Universität. Tato nová knihovna je známá svou unikátní terasovitou studovnou o výšce přes 5 pater a délce 70 metrů. Celá budova je členěna podle středové osy tak, jak to zamýšlel švýcarský minimalistický a racionalistický architekt Max Dudler.

Na týdenní pobyt vycestovala v rámci projektu **Erasmus Staff Week** za podpory UHK ve dnech 29. 5. – 2. 6. 2023 do 2 600 km vzdálené Granady ve Španělsku Mgr. Barbora Kubátová, Ph.D. Stáže se v rámci programu ERASMUS+ zúčastnilo celkem 19 knihovníků a knihovnic z 12 zemí Evropy. Universidad de Granada byla založena již v roce 1531 a v současné době ji tvoří 22 fakult, 124 kateder a 16 vědeckých institutů. Až na jednu mají všechny fakulty vlastní knihovnu. Během stáže účastníci navštívili deset z nich. Součástí stáže byl nejen vhled do každodenního chodu jednotlivých fakultních knihoven, ale také workshopy s místními specialisty na katalogizaci, digitalizaci, e-zdroje, knihovní rozpočet apod. Jednotlivé knihovny

rovněž představovaly inovativní způsoby propagace a rozšíření svých služeb. Oblíbenou službou jsou například tzv. bibliomakery (volně přístupné učebny/dílny s laserovou technikou, 3D tiskárnami či virtuální realitou) či rozvážka objednaných knih z celého regionu, i po městě. Vedle standardních informací na webu, sociálních sítích nebo v univerzitních časopisech knihovny Univerzity v Granadě k propagaci využívají vlastní podcast či televizní vysílání.

2.8 Proměny týmu zaměstnanců Knihovny UHK, plán odborného rozvoje zaměstnanců

Od září roku 2023 došlo k výrazné změně sestavy zaměstnanců UK, Mgr. Zuzana Dvořáková odešla v září na rodičovskou a mateřskou dovolenou. Na její pozici nastoupila od 1. 2. 2024 absolventka bakalářského studia na FIM UHK Bc. Eliška Říhová.

Již čtvrtým rokem probíhaly s jednotlivými zaměstnanci a ředitelkou pohovory vážící se ke kariéernímu růstu zaměstnanců a inovacím ve službách a pracovním prostředí. S výsledky rozhovorů bylo následně seznámen prorektor pro tvůrčí činnost a je s nimi pracováno v záměrech rozvoje Knihovny UHK. Ze statistik je patrné, že se také v roce 2023 téměř všichni zaměstnanci vzdělávali, markantní je zapojení do pracovních skupin AKVŠ, kde jednání probíhají on line formou i osobními setkáními.

2.9 Spolupráce Knihovny UHK v rámci univerzity i za jejími hranicemi

Také v roce 2023 probíhala těsná spolupráce s partnery v rámci univerzity i mimo ni. **Na půdě UHK** byla rozvíjena spolupráce s oddělením PR, které tradičně poskytuje služby v oblasti propagace a dokumentace projektu Týden knihoven v Hradci Králové. Univerzitní knihovna se také v roce 2023 podílela na programové nabídce **Noci vědců**, kterou jsme obohatili o prezentaci RNDr. Vladimíra Sochy *Rozplétání tajemství a záhad ve světě dinosaurů*. Velký zájem si získalo „*Poznávání drahých kamenů, hornin a minerálů.*“ Role porotců a poskytovatelů dalších informací se zhostili: Mgr. Martin Halama, Mgr. Olga Halamová a dr. Marie Otavová. Univerzitní knihovna participovala také v roce 2023 na Dnech otevřených dveří UHK, kdy si během dvou dnů přicházeli budoucí studenti otestovat svoje předpoklady ke studiu prostřednictvím speciálně připravených testů.

Za hranicemi UHK byla v roce 2023 prohloubena spolupráce s Muzeem literatury - Památkem národního písemnictví, každoročně velmi těsně spolupracujeme s Knihovnou Biskupství královéhradeckého, Studijní a vědeckou knihovnou v Hradci Králové, Knihovnou města Hradce Králové, Muzeem východních Čech v Hradci Králové i Galerií moderního umění v Hradci Králové. Velmi si vážíme mnohaleté spolupráce s Gymnáziem Josefa Kajetána Tyla v Hradci Králové, SUPŠ v Hradci Králové a Střední školou vizuální tvorby v Hradci Králové.

Institucionální členství a členství v knihovnických organizacích či pracovních skupinách

Asociace knihoven vysokých škol České republiky

Zcela zásadní význam má pro Knihovnu UHK velmi těsná spolupráce s AKVŠ. Řada aktuálních témat je průběžně diskutována prostřednictvím konference ředitelů vysokoškolských knihoven. Dr. Marie Otavová je členkou redakční rady časopisu Čtenář s celorepublikovou působností a byla pověřena za AKVŠ předáváním informací o dění a aktuálně řešené problematice vysokoškolských knihoven. Mgr. Zuzana Dvořáková zastupovala UHK v pracovní skupině IVIG, Mgr. Barbora Kubátová, Ph.D. je členkou pracovní skupiny pro EIZ a Ing. Petr Palko a PhDr. Marie Otavová pracují ve skupině Open acces a Open science při AKVŠ.

Svaz knihovníků a informačních pracovníků

Všech zaměstnanců Knihovny UHK se týká příležitost účastnit se odborných seminářů a školení, které pořádá SKIP.

2.10 Účast na školeních a seminářích

V roce 2023 proběhly dvě stáže pod křídly AKVŠ, v červnu 2023 na téma **Hodnocení výsledků vědy a výzkumu v ČR** na Mendelově univerzitě a v listopadu na téma **Vydavatelství v knihovnách** na půdě Univerzity Hradec Králové.

Na obou stážích měla Knihovna UHK své zástupce, jedno setkání spoluorganizovala. Obě stáže byly velmi dobře hodnoceny, protože dochází k efektivnímu a intenzivnímu seznámení s vybraným tématem a sdílení zkušeností formou přednášek a diskusí. Velmi užitečné je navázání kontaktů mezi knihovnami a knihovníky, kteří řeší podobné problémy a zabývají se stejnou činností.

Také po celý rok 2023 probíhala školení devíti zaměstnanců knihovny v oblasti zvyšování komunikačních dovedností v anglickém jazyce, dle aktuálních jazykových dovedností a kompetencí byli zaměstnanci rozděleni celkem do tří skupin.

Celkem 3 zaměstnanci Knihovny UHK se zúčastnili konference **Bibliotheca academica v roce 2023 věnovaná problematice Open science**, uskutečnila se ve dnech 30.10. – 1.11.2023 v Jindřichově Hradci. Hlavním pořadatelem byla spolu s Asociací knihoven vysokých škol ČR (AKVŠ) Fakulta managementu VŠE v Jindřichově Hradci. Ústředním tématem obou konferenčních dnů 31. 10. a 1.11. byla otevřená věda (Open science). Konference se účastnilo 195 účastníků, z nich 162 byli zaměstnanci 19 akademických knihoven a sedmi dalších odborných pracovišť (NTK, NK, AV, UNOB, MZK, Škoda Auto VŠ a Muzeum Jindřichohradecka), konference se účastnilo 20 přednášejících a 15 zahraničních hostů.

Problematiku *Role knihoven v prostředí otevírající se vědy* představil procesní analytik Ing. Milan Janíček z UK. Uvedl základní priority otevřené vědy a zabýval se otázkou, jakou roli v oblasti práce s informacemi a jejich šířením, ověřováním a využíváním získávají vysokoškolské knihovny. Jako nový požadavek kladený na otevřenou vědu zmínil požadavek směřující ke zlepšení ověřitelnosti a opakované využitelnosti vědeckých výstupů. Mimo jiné konstatoval, že „v ČR dosud postrádáme národní politiku OS a v současné době čerpáme z mezinárodních standardů OS“. Prioritním úkolem je „dostat se na evropskou úroveň OS a aktivně se zapojit do nastavování podpory OS v oblasti vytváření plánů správy dat, přímé podpory výzkumníků, vhodného využití scientometrie a zapojení občanů do vědeckých výzkumů (citizen science) a zavedení jasných pravidel pro správu výzkumných dat.“

Další příspěvek *Data, informační zdroje, vzdělávání: otevřenost a propojenost v evropském kontextu* přednesl propagátor otevřené vědy a otevřených dat Ondřej Profant, náměstek a nyní poradce místopředsedy vlády pro digitalizaci. Ve svém příspěvku se věnoval kvalitě, přístupnosti a potřebě vzájemné propojenosti dat v mezinárodním kontextu (interoperabilita dat). Zabýval se motivací k využívání datových sad s vysokou přidanou hodnotou, dataspace - oborově dělenými datovými sadami včetně jejich ukládání do Národního katalogu otevřených dat a Lokálních katalogů otevřených dat. Upozornil rovněž na přípravu Zákona o správě dat veřejného sektoru, který by měl ošetřit pravidla pro vnitřní práci s daty, včetně řízeného přístupu. Jako významná pozitivita spolupráce s knihovnami v oblasti správy otevřených dat vnímá knihovníky jako informační specialisty, se silnou regionální působností, schopností propojovat veřejný a akademický sektor a knihovny jako místa propojování vědy a veřejně dostupných informací. Velký zájem účastníků konference si získala prezentace dr. Magdy Schwandt z Univerzity v Osnabrücku – *Pohled na roli odborného knihovníka v OA*. Dr. Magda Schwandt pracuje na této univerzitě v knihovně Evropského právního institutu a přinesla řadu příkladů, jakým způsobem podporují vědecké pracovníky publikující v režimu otevřeného přístupu. Popsala náročnost uzavření Transformační smlouvy se společností Elsevier, Willey a Nature, které umožňují autorům díky doložkám slevy na publikování.

Zcela zásadní téma v oblasti OS a zjednodušení a ujednocení katalogizačních sdílených záznamů přinesla dr. Barbora Drobíková (UK) ve svém příspěvku *Otevřeme knihovní data světu? A co má smysl?* Na příkladu zahraničních vysokoškolských knihoven představila soudobé trendy v oblasti formátů knihovních propojených dat (linked data) zejména BIBFRAME pro katalogizační praxi v českém prostředí.

Knihovnická akademie pro manažery 2023

V roce 2023 byla Uk UHK zastoupena také na Knihovnické akademii pro manažery (KAM), ta se konala ve dnech 10.-12. září, a to již po páté. Stěžejní řešenou problematikou bylo: *Jak se chová dobrý šéf? Jak pečovat a uchránit si duševní zdraví?* Během workshopů se účastníci detailně věnovali tomu, jaké vlastností má mít dobrý nadřízený, jak se má chovat, jak si má získat neformální autoritu, kde jsou oblasti potencionálního seberozvoje.

Druhý workshop přinesl cenné tipy, jak je možné pečovat o duševní zdraví a pohodu v pracovním prostředí. Získali jsme tipy na umění relaxace využívané v práci, doma nebo během různých situací každodenního života. Jak čelit vyhoření, únavě a stereotypu.

Závěrečný den akademie přinesl moderovanou diskusi na téma **Vzdělávání a seberozvoj**. Příznivě byly hodnoceny stáže pod křídly AKVŠ, které řeší aktuální problémy a umožňují sdílení dobré praxe a zcela zásadní význam má fungování pracovních skupin (PS) při AKVŠ - pro elektronické informační zdroje (EIZ), pro informační vzdělávání a informační gramotnost (IVIG), pro Open science (OA) a PS pro Open access (OA). Pro další sebevzdělávání a seberozvoj zaznělo doporučení sdílení manuálů a videí. S ohledem na specifické postavení práce odborného knihovníka ve vysokoškolské knihovně zazněl podnět, aby vznikl **kurz, který by připravoval knihovníka pro specifické vysokoškolské prostředí**, které klade důraz na jiné kompetence, nežli v ostatních typech knihoven. KAM 2023 měl velmi tvůrčí charakter a přinesl cenné informace v oblasti duševní hygieny i vysokých nároků na pozici vedoucího.

3. Zkvalitnění služeb a vzdělávání v roce 2023, účast v projektech

3.1 Poskytování služeb v Lesákově knihovně, optimalizace fondu

K 31.12. 2023 získala Lesáková knihovna zkušenosti z více než ročního ostrého provozu v nových prostorách, ale také v novém režimu poskytování služeb. Od září roku 2022 byla správou fondu pověřena odborná knihovnice z řad zaměstnanců Knihovny UHK a posílána o výpomoc knihovnice Věry Skalické na Dohodu o provedení práce. Intenzivně probíhaly práce na uspořádání fondu, správné třídění periodik, vyřazení nevyužívaných titulů a zejména katalogizační práce.

Zcela zásadně se zvýšil komfort pro uživatele, nově je k dispozici Wi-Fi připojení, PC stanice i místo pro připojení vlastních počítačů. Vznik malých samostatných uzavřených studoven v mezizapátře uživatelům umožňuje soustředěnou studijní a badatelskou práci v klidném a útulném prostředí. Nové prostory jsou rovněž využívány pro skupinovou výuku. Díky novému uspořádání je prostor logicky členěn a jasně uspořádán.

Statistika návštěvnosti Lesákovy knihovny potvrzuje vhodně zvolenou otevírací dobu út-čt, kdy je návštěvnost nejvyšší. Výrazný nárůst návštěvnosti sledujeme v prvních dvou měsících semestrů (říjen, listopad a březen, duben), zimní semestr tradičně vykazuje vyšší čísla, nežli letní. Lesáková knihovna není ve zkouškových obdobích navštěvována stejnou měrou jako během semestru.

Statistika výpůjček v Lesákově knihovně

	Kategorie čtenáře					
	MVS	Veřejnost	Studenti	Učitelé	Zaměstnanci	Celkem
Výpůjčky	1	6	270	386	465	1128
Prolongace						2522
Celkem	-	-	-	-	-	3650

Nejvyšší výpůjčky realizovali ak. pracovníci, hlavně z důvodu potřeby publikací cíleně nakoupených k projektům. U studentů jsou čísla nižší zejména proto, že požadovaná literatura se často nachází ve fondu Univerzitní knihovny na budově A. Lesáková knihovna disponuje poměrně úzkou specializací některých oborů,

univerzálnost fondu již nicméně řešíme nákupem studenty nejčastěji žádaných titulů. Nejčastěji se půjčují knihy z oborů historie, archeologie, sociologie a politologie. Vysoký podíl na návštěvnosti knihovny mají zahraniční studenti, ti si nejčastěji vyhledávají učebnice češtiny a knihy pro studium politologie.

3.2 Průzkum spokojenosti uživatelů - dotazníková šetření

Dlouhodobě nás zajímá míra spokojenosti uživatelů s poskytovanými službami knihovny, dostupností knihovních i elektronických dokumentů i to, jak vnímají prostředí knihovny a studoven. V roce 2023 jsme nezařadili průzkum spokojenosti prostřednictvím dotazníkového šetření, ale zaměřili jsme se na požadavky studentů v oblasti požadované literatury. Na základě konkrétních požadavků se obracel vedoucí akvizičního oddělení na jednotlivé katedry fakult s požadavkem doporučení nákupu.

3.3 Problematika blended learningu

Celý rok 2023 navazuje Knihovna UHK na priority, které si v souvislosti s realizací Centralizovaného rozvojového projektu (CRP 18+) „**Podpora blended learningu vysokoškolskými knihovnami (služby, zdroje, procesy)**“ stanovila. Cílem projektu bylo komplexně zmapovat potřeby vysokoškolského prostředí, aby byly vysokoškolské knihovny schopny reagovat co nejefektivněji na měnící se potřeby v oblasti poskytování informačního vzdělávání, služeb a procesů. Stěžejním výstupem projektu je Soubor doporučení pro vysokoškolské knihovny: *Jak podpořit blended learning*. <https://www.akvs.cz/o-asociaci/dokumenty/vystupy-z-projektu/>

Pro získání orientace v oblasti nabízených školení byly doplněny na webových stránkách oblasti, ve kterých mohou získat zájemci konzultace nebo školení. Precizování a zatraktivnění této nabídky bude nepochybně dlouhodobým procesem a záměrem, který bude i v dalších letech realizován.

3.4 Účast v projektech

Univerzitní knihovna pokračovala v roce 2023 v realizaci projektu **CzechELib**, díky členství v konsorciu získává UHK přístup k databázím s významnou finanční podporou MŠMT.

Univerzitní knihovna získala dotaci KHK ve výši 70.000,- Kč na realizaci XXVII. ročníku celostátní akce **Týden knihoven v Hradci Králové**. Podařilo se nejen navázat nové rovinou spolupráce s uživateli Knihovny UHK, ale také představit produkci nakladatelství Gaudeamus a všech dalších vystavovatelů, informovat o knižních novinkách a rozšířit fondy knihovny o více než 120 nových titulů, zprostředkovat setkání s autory pozoruhodných publikací a projektů.

V roce 2023 se Mgr. Olga Halamová zapojila do přípravy **Koncepce rozvoje knihoven Královéhradeckého kraje na léta 2024-2028**. Tato spolupráce probíhala v SVKHK od jara do konce roku 2023.

Podporu projektu **FFIGS-IGS- na podporu flexibilních forem vzdělávání na FF UHK** realizovala v roce 2023 Mgr. Olga Halamová v oblasti citací, rešerší a vyhledávání v databázích.

3.5 Projekt CARDS – účast Univerzity Hradec Králové v národním projektu

V roce 2023 se odborní zaměstnanci Knihovny UHK zapojili na základě dlouhodobých záměrů UHK do projektových aktivit projektu **CARDS** (Czech Academic and Research Discovery Services) v rámci operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK).

Hlavním garantem projektu je Národní technická knihovna, která získala dotaci MŠMT na tento projekt, jehož realizace je vymezena na období 2023 - 2028. Hlavním výstupem projektu je pořízení platformy nové generace (PNG) pro akademické a výzkumné knihovny, předpokládá se vytvoření centrálního katalogu, centralizované vyhledávání, centralizovaná evidenci EIZ, centralizovaná MVS a využití centrální autentizace uživatelů.

Do projektu se předběžně přihlásilo na třicet významných knihoven, mezi nimi 19 vysokoškolských knihoven, knihovny Akademie věd, Národní knihovna ČR, Moravská zemská knihovna a některé krajské knihovny.

Realizace projektu bude zahájena od počátku roku 2023 s tím, že během prvního roku proběhnou nezávislé audity informačních potřeb výzkumných komunit, budou uzavřeny smlouvy mezi nositelem projektu NTK a zapojenými organizacemi, a následně vypsáno výběrové řízení na dodavatele PNG. První vlna migrací na nový systém, se předpokládá v roce 2025. Univerzita Hradec Králové proběhne dle harmonogramu ve třetí implementační vlně v roce 2027.

Platforma nové generace by měla poskytnout špičkový systém a vyhledávací discovery službu světové úrovně, která umožní propojit správu tištěných, elektronických a digitálních informačních zdrojů, zajistí efektivní spolupráci všech zapojených knihoven v rámci společného systému (centrální katalogizaci, přístup ke sdíleným informačním zdrojům a jiné) a umožní reagovat na aktuální i budoucí informační potřeby akademické a výzkumné komunity ČR s dlouholetou perspektivou. Cílem je nejen technologický upgrade, ale i nastavení nové mnohem užší spolupráce výzkumných knihoven v ČR. Mezi kandidáty na požadovaný systém je systém Alma/Primo od izraelské firmy ExLibris (přes 3000 instalací v předních akademických institucích světa, včetně UK Praha) – nástupce systému Aleph.

Dalším z kandidátů je platforma Folio, kterou by zabezpečovala firma Cosmotron ve spolupráci s firmou EBSCO. V tomto bodě se předpokládá, že náš stávající systém ARL, přestane mít plnou podporu ze strany firmy Cosmotron právě ve prospěch platformy Folio, jakožto nahrazujícího systému za ARL.

V případě, že by se Univerzita Hradec Králové do projektu CARDS nezapojila, nemohli bychom využívat nástroje vyhledávání discovery systému PNG, který bude integrovat všechny knihovní databáze a záznamy plných textů participujících knihoven napříč republikou a sdílet vybrané světové databáze.

Finanční výhledy projektu CARDS: Projekt uhradí všem účastníkům v plné výši veškeré náklady spojené s přechodem na novou platformu (platby dodavateli za implementační služby, přípravu a čištění dat, proškolení knihovníků), integraci knihovní platformy se systémy třetích stran (studijní, personálně-ekonomické, výzkumné, infrastrukturní), implementaci národních funkcí (souborný katalog, národní autority), napojení na zahraniční systémy a provoz společného podpůrného centra CARDS. Jednotliví účastníci pak budou hradit stanovená roční předplatná nového systému v průběhu projektu a po jeho ukončení. Cílem projektu je dosáhnout toho, aby tato roční předplatná korelovala se stávajícími platbami účastníků za jejich knihovní a vyhledávací systémy. Knihovny, které dosud nevyužívaly systém Aleph by měly obdržet projektový bonus po dobu trvání projektu (od implementace do roku 2028), aby přechod na novou platformu pro ně neznamenal výrazné navýšení ceny. Komplementárním projektem je projekt EOSK.

Během celého roku proběhlo na dvě desítky setkání strategického fóra projektu CARDS, tvoří ji ředitelé členských knihoven a výzkumných institucí (PhDr. Marie Otavová, Ing. Petr Palko) a zároveň probíhala setkání pracovních skupin projektu CARDS, kde měla Knihovna UHK své zástupce - pro oblast služeb (Mgr. Luděk Škrabal, DiS.), pro data a oblast centralizované katalogizace (Mgr. Eva Kudláčková), pro oblast IT a systémy třetích stran (Bc. Aleš Herman a Ing. Petr Palko) a v systémové skupině pracoval (Ing. Petr Palko). V závěru roku 2023 byli vyzváni vážní zájemci o participaci v projektu CARDS, aby připravili podklady a technické parametry svých knihoven k *Prohlášení o přistoupení ke smlouvě o centralizovaném zadávání pověřujícího zadavatele* v příslušné kategorii, které mělo být odesláno nejpozději na počátku roku 2024 pro možnost vyhlášení veřejné zakázky. Veškeré požadované dokumenty včetně prohlášení o přistoupení k projektu CARDS byly prorektorem pro podporu vědy a tvůrčí činnosti prof. Ing. Ondřejem Krejcarem, Ph.D. projednány s rektorem, budoucím rektorem i fakultami na kolegiu rektora a na základě projevené podpory všemi zúčastněnými bylo prohlášení o přistoupení k projektu za UHK zasláno hlavnímu garantovi projektu NTK.

Projekt EOSK

Komplementárním projektem k projektu CARDS je projekt EOSK (European Open Science Cloud) navazuje na evropskou iniciativu zaměřenou na rozvoj infrastruktury podporující otevřenou vědu v oblasti správy výzkumných dat. Vědecká data a výstupy budou ukládány v oborových datových repozitářích, a proto je

nezbytné vytvořit Národní datovou infrastrukturu (NDI) v rámci které se počítá s vybudováním Národního metadatového repozitáře (NMA) a Národní repozitářové platformy (NRP), která bude obsahovat oborové datové repozitáře. Cílem je vytvoření struktury na principu oborových úseků, nikoli institucionálních úseků. Na tyto struktury budou poté napojeny struktury PNG – CARDS.

4. Činnosti a agendy jednotlivých oddělení Knihovny UHK

V roce 2023 dosáhl fond 243.000 knihovních jednotek, v knihovně je registrováno celkem 5.460 uživatelů, z celkového počtu 6.301 studentů. Knihovnu navštívilo 20. 909 návštěvníků. Čtenáři si absenčně vypůjčili v roce 2023 celkem 71 031 publikací, v roce 2022 to bylo 72 502 publikací. Prezenčních výpůjček bylo celkem 1.059. V roce 2023 si prodloužili uživatelé 44.786 výpůjček, zatímco v roce 2022 to bylo 43 991 výpůjček. V rámci meziknihovních výpůjčních služeb bylo v roce 2023 přijato celkem 108 požadavků, zatímco v roce 2022 celkem 51 požadavků. Zprostředkovali jsme zapůjčení 60 monografií a získali pro naše uživatele 20 xerokopíí. Bylo vypracováno 126 rešersí, počet hodin věnovaných rešersím dosáhl 600 hodin. Rok 2023 znamenal postupný návrat k běžným agendám, opět se výrazně zvýšil počet fyzických výpůjček dokumentů, zvýšil se počet registrovaných čtenářů, počet aktivních čtenářů i počet návštěv knihovny. Prostřednictvím biblioboxu bylo vráceno 1820 dokumentů, bylo vytvořeno 835 rezervace a zesláno celkem 8.058 upomínek.

4.1 Oddělení knihovních služeb (vedoucí: Mgr. Luděk Škrabal, DiS.)

Oddělení knihovních služeb zajišťuje především tyto agendy:

- úvodní zaškolení pro využívání služeb Knihovny UHK
- poskytování široké škály knihovnicko – informačních služeb
- prezenční i absenční výpůjčky
- provoz studoven
- meziknihovní výpůjční služby vnitrostátní i mezinárodní
- zabezpečení literatury ze skladů č. 1, č. 2 a č. 3
- exkurze, zaškolení do práce s knihovním katalogem a e-knihami v trvalém nákupu

Každým rokem na počátku zimního semestru po dohodě s vyučujícími univerzitní knihovna uskutečňuje pro studenty prvních ročníků jedno až dvouhodinová setkání s výkladem o knihovnicko-informačních službách knihovny, o právech a povinnostech uživatelů vyplývajících z knihovního řádu, o základním používání knihovního katalogu, hledání ve volném výběru, podávání žádanek na knihy ze

skladů, o rezervacích a prodlužování výpůjček. V roce 2023 se uskutečnilo celkem 26 exkurzí v prostorách knihovny. Průběžně během celého roku probíhala školení k využívání funkcionalit knihovního systému ARL, práci s e-knihami a využíváním databáze Národní digitální knihovny (především Mgr. Luděk Škrabal, Mgr. Ivan Pivec).

V roce 2023 se podařilo ve spolupráci s bývalou knihovnicí Knihovny UHK Věrou Skalickou zajistit větší přehlednost uspořádání fondu Lesákovy knihovny, dále rozšířit otevírací dobu, nově nastavit nové funkcionality knihovního systému ARL včetně absenčních výpůjček a zabezpečit, aby se odpovědným pracovníkem v Lesákově knihovně stala pracovnice Univerzitní knihovny a věnovala se správě v rozsahu 30 hodin.

4.2 Oddělení doplňování a ochrany knihovního fondu (Mgr. Luděk Škrabal, Mgr. Eva Kudláčková, Michaela Flašarová, DiS., Ivana Špičanová, Mgr. Ivan Pivec)

Oddělení knihovního fondu zabezpečuje zejména tyto agendy:

- akvizici odborné literatury pro studenty i akademické pracovníky
- akvizice e-knih
- akvizici periodik pro celou univerzitu
- katalogizaci dokumentů dle pravidel RDA zakoupených všemi součástmi UHK
- akvizici elektronických informačních zdrojů využívaných na UHK
- revize a odpisy knihovního fondu
- řešení výměn dokumentů či vymáhání dokumentů

Doplňování a zpracování knihovního fondu

V oblasti nákupu knih došlo v roce 2023 k mírnému poklesu počtu zakoupených publikací, a to o 248 titulů, nežli v roce 2022. V roce 2023 byly obohaceny fondy UK o 3.098 knihovních jednotek v celkové ceně 552.671 Kč. V rámci projektu Česká knihovna získala univerzitní knihovna 23 nové tituly, více než 120 titulů bylo pořízeno z projektu Týden knihoven v Hradci Králové XXVII. ročník.

Rok 2023 přinesl výrazný nárůst potřeby katalogizovat nejen nově nakoupené tituly pro potřeby všech pracovišť UHK, ale také zkatalogizovat pozůstalosti věnované pro Lesákovu knihovnu, v rozsahu zhruba 7.000 titulů. Proto bylo rozhodnuto o potřebě posílit katalogizační práce. Záznamy jsou zpracovávány podle platných mezinárodních standardů RDA. V roce 2023 bylo zkatalogizováno 1870 titulů, z toho 1291 českých a 579 zahraničních knih. Bylo zkatalogizováno o 240 titulů více, nežli v roce 2022. Celkem bylo vypracováno 992 autoritních záznamů, 402 zahraničních a 590 českých. V knihovním katalogu bylo opraveno 256 záznamů a rekatalogizováno 337 záznamů.

Elektronické zdroje

V roce 2023 se dle požadavků fakult výrazně proměnila skladba předplacených databází pro UHK dlouhodobě podpořených z projektu konsorcia CzechElib (NCIP VaVal). Současné portfolio databází obsahuje citační a bibliometrické databáze **Web of Science a Scopus**, dále databáze **Science Direct** pro oblast přírodních a technických věd, databáze **Sage a JSTOR**, které jsou zaměřeny na humanitní a společenské vědy, dále databáze **ACM**, která je zaměřena na výpočetní techniku a mobilní zařízení. K nim od roku 2023 přibily: **Taylor & Francis** – SSH Library a Mathematics and Statistics Collection, tato databáze zpřístupňuje vědecké časopisy z oblasti biologie, psychologie a přírodních věd, Mathematics and Statistics Collection nabízí v elektronické podobě recenzované časopisy z oborů aplikované matematiky, statistiky, farmacie a farmaceutické statistiky. Databáze **Cambridge Journals Online** přináší kolekci více než 380 prestižních recenzovaných časopisů a zahrnuje oblast společenských a sociálních věd, ale také přírodních věd, techniky a medicíny. Nově je od roku 2023 předplácena také databáze **Brepolis**, která zpřístupňuje středověké latinské texty a latinské slovníky. Dále je předplácena databáze vydavatelství **De Gruyter**, která nabízí vědecké publikace a časopisy z oborů historie, lingvistiky, chemie, geometrie, mineralogie a mnoha dalších oborů. Některé transformační smlouvy v rámci konsorcia CzechElib/NCIP umožňují publikování (ne)omezeného počtu článků v režimu OA zdarma či se slevou. Transformační smlouvy byly uzavřeny s T&F, De Gruyter, Cambridge, ACM a Sage.

Od roku 2023 bylo ukončeno předplácení multioborové databáze **EBSCO** a databáze zaměřené na literaturu **Literature Online**.

Také v roce 2023 byl využíván nástroj **InCites**, který přispěl ke komfortnější analýze publikační činnosti a dopadu výzkumné práce na úrovni jednotlivců, týmů, pracovišť, institucí i jednotlivých oborů.

Uživatelé Knihovny UHK využívali po celý rok online přístup do multioborové zaměřené databáze **Národní digitální knihovny děl nedostupných na trhu (DNNT)**.

DNNT od 1. 1. 2024

V závěru roku 2023 byla podepsána nová smlouva NK s Dilíí a k 1. 1. 2024 dojde v souladu uzavřenou kolektivní licenční smlouvou a v souvislosti s novelou autorského zákona č. 121/2000 Sb.^[1] k dílčím změnám v dostupnosti plných textů děl nedostupných na trhu (DNNT) prostřednictvím digitálních knihoven Národ-

1 Novela zákona č. 121/2000 Sb. Zákona o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ze dne 21.12.2022 v částce č. 193 pod číslem 429/2022 Sb. s účinností od 05.01.2023.

ní knihovny, Moravské zemské knihovny, Knihovny AVČR a Studijní a vědecké knihovny v Hradci Králové.

Přístupné budou dálkovým přístupem online, v režimu terminálového přístupu zůstane 2.085 děl vyřazených nakladateli, ze zpřístupnění budou zcela vyřazena díla vydaná v letech 2004 – 2007, která byla doposud přístupná pouze na terminálech. Monografie vydané do roku 2003 včetně. Výše uvedená novela zákona stanovila, že za dílo nedostupné na trhu v podobě knihy je možné považovat dílo, u kterého uplynulo 20 let od jeho vydání. Periodika vydaná do roku 2013 včetně budou přístupná dálkovým přístupem online.

4.3 Oddělení na podporu vědy a výzkumu

Stěžejními agendami jsou:

- zpracování rešerší a citačních analýz dle požadavků - Mgr. Olga Halamová
- individuální a skupinová školení v těchto oblastech:
 - a) práce s citačními databázemi, citační analýzy - Mgr. Zuzana Sikorová
 - b) práce s databázemi předplácenými UHK - Mgr. Barbora Kubátová, Ph.D.
 - c) citační etika, rešeršní strategie - Mgr. Olga Halamová
 - d) predátorské časopisy a OA publikování – Ing. Petr Palko
 - e) vydávání publikací, indexace ve WOS - PhDr. Marie Otavová
 - f) práce s e-knihami – Mgr. Ivan Pivec
 - g) podpora v oblasti Open science – Ing. Petr Palko

Další realizovaná školení

Školení poskytované Univerzitní knihovnou se v roce 2023 byla realizována živě. V roce 2023 byla Univerzitní knihovna přizvána do kurzu pro zahraniční studenty, který probíhal živě a byl věnován práci s citačními i plnotextovými databázemi. (Mgr. Barbora Kubátová, Ph.D.).

V roce 2023 byla realizována na základě požadavků vyučujících z Pedagogické fakulty školení pro studenty prvních ročníků v oblasti tvorby citací podle nové normy ISO 690 z roku 2022 a pro studenty druhého ročníku na téma rešerše, toto školení bylo teoretické i praktické, na závěr si studenti vytvořili rešerši na téma, které je zajímavé či pro potřeby studia (Mgr. Olga Halamová). Významným přínosem pro práci v podmínkách pandemie, ale i po ní, byly aktualizovány manuály pro práci s citačními databázemi (WoS a Scopus), které byly umístěny na stránkách Univerzitní knihovny v záložce Podpora vědy a výzkumu.

Rešerše, citační analýzy, doplňování záznamů do RIV a OBD

V roce 2023 bylo vypracováno 126 rešerší (Mgr. Olga Halamová), o tři více než v loňském roce, tematicky především z oblasti výchovy, vzdělávání, sociálních věd, psychologie a literatury, ale i z jiných oborů, které se na UHK vyučují. Je znát neustálý a velký zájem o rešeršní služby. Mnoha studentům poskytla Mgr. Olga Halamová též konzultační hodiny, aby si dokázali rešerši vytvořit sami.

V roce 2023 se staly nedílnou součástí podpory ze strany UK citační analýzy, 11 citačních analýz bylo vytvořeno (Mgr. Olga Halamová) pro habilitační a profesorská řízení dle požadavků vysoké školy, kde se řízení uskutečnila, celkem 19 citačních analýz pro jiné účely, například pro akreditace, granty apod. Celkový počet citačních analýz byl 30.

Podporu tvůrčí činnosti a publikování poskytla Mgr. Olga Halamová rovněž správou číselníků zdrojů a vydavatelů v databázi OBD včetně pomoci při tvorbě záznamů v OBD.

Školení a individuální konzultace

V roce 2023 proběhla čtyři skupinová školení pro 216 účastníků (Mgr. Olga Halamová), jednalo se o první a druhé ročníky z Pedagogické fakulty UHK. Školení bylo zaměřeno na citace, citační etiku a rešerše. Zároveň uskutečnila 59 individuálních konzultací z oblasti vědy a výzkumu, čtyři byly elektronické, ostatní konzultace probíhaly ústně u počítače. Počet hodin věnovaných konzultacím byl 64.

V roce 2023 výrazně pokračoval nárůst dotazů a individuálních konzultací v elektronické i v ústní formě, bylo řešeno celkem 482 dotazů a konzultací – 59 (OH), 22 (ZD), 125 (PP), 220 (BK) a 56 (MO). Nejčastěji se týkaly citační etiky a citačních analýz, publikování v režimu OA, přidělování identifikátorů DOI, publikování v časopisech, změny vydavatele odborných periodik, ukládání periodik a monografií do repozitářů. náležitostí pro zařazení monografií do WOS či zařazení periodika do Scopusu.

4.4 Nakladatelství Gaudeamus

V roce 2023 rozšířilo nakladatelství Gaudeamus vydávání děl v režimu Open Access, zvýšil se zájem o přidělování digitálních identifikátorů DOI a zintenzivnila se spolupráce s vydavatelem sborníků a odborných časopisů při řešení úložišť vydávaných děl. V roce 2023 bylo vydáno celkem 30 publikací, z toho 16 ve formátu PDF a 1 CD. Velká většina titulů není vydávána v tištěné podobě, ale jako PDF nebo elektronické knihy.

Prostřednictvím nakladatelství Gaudeamus je vydáván časopis FF UHK *Historia aperta*, který nahradil časopis *Východočeské listy historické* a rozšířil oblast výzkumu historie na české země a středoevropský prostor. Díky těmto změnám došlo

k přidělení nových identifikátorů ISSN, eISSN a ERIH+ a nově jsou každému příspěvku přidělovány permanentní identifikátory DOI. Časopis vychází 2x ročně.

Nakladatelství pokračovalo ve spolupráci se slovenskými univerzitními nakladatelstvími a podařilo se vydat celkem pět nových titulů.

Prostřednictvím Nakladatelství Gaudeamus bylo v roce 2023 vydáno celkem 30 publikací. Zadavatelem 11 publikací byla Pedagogická fakulta, dvě publikace byly vydány pro Fakultu informatiky a managementu, tři tituly pro Přírodovědeckou fakultu, sedm titulů pro Filozofickou fakultu, dva tituly vydal rektorát a pět titulů bylo vydáno pro zahraničního zadavatele. Nakladatelství Gaudeamus pokračovalo v roce 2023 v nahlašování vydaných titulů pro kolektivní správu děl agentuře DILIA a získalo za uplatnění autorských práv finanční prostředky ve výši 49.177,74 Kč. Tržba za prodej knih v hotovosti činila v roce 2023 celkem 62.577,- Kč, z nich 70 % bude rozděleno dle skutečného prodeje fakultám.

Nakladatelství posílilo v roce 2023 poradenské služby pro autory, kteří se zajímají o možnost publikovat svá díla v režimu Open Access a možnost zveřejnit svá díla v institucionálním repozitáři DSpace nebo získat permanentní identifikátor DOI.

Mnoho zájemců využívá pro zakoupení publikací zásilkový prodej prostřednictvím e-shopu. V roce 2023 bylo realizováno celkem 437 objednávek v eshopu, z toho 255 objednávek bylo odesláno a 182 objednávek bylo převzato osobně.

5. Plán aktivit pro rok 2024

5.1 Oblast zkvalitňování služeb

V roce 2024 je prvořadým cílem pokračovat ve zkvalitňování služeb se zřetelem na poptávku služeb ze strany studentů, ak. pracovníků a dalších uživatelů.

5.2 Účast v projektu CARDS a EOSK

Aktivně se účastnit všech jednání, ke kterým budeme vyzváni z hlediska participace v projektu CARDS a EOSK, které mají klíčový význam pro rozvod a kvalitu poskytovaných služeb. zejména ve Strategickém fóru a Technickém fóru.. Pokračovat v zasílání katalogizačních záznamů do Souborného katalogu NK a zahájit čištění dat a katalogizačních záznamů.

5.3 Zapojení UHK do konsorcia ORCID

Zrealizovat v návaznosti na projekt CARDS zapojení UHK do konsorcia ORCID, včetně určení odpovědných osob pro komunikaci.

5.4 Podání žádosti o dotaci KHK

Zrealizovat podání žádosti o dotaci KHK na možnost realizace dalšího z ročníků celorepublikového projektu Týden knihoven.

5.5 Knihovní fond

Revize další dílčí části knihovního fondu dle vytvořeného plánu revizí. Pokračovat v intenzivní katalogizaci darů v Lesákově knihovně.

5.6 Prodloužení stávajících smluv s dodavateli Knihovního systému a systému EDS

Prodloužení stávajících smluv s dodavateli knihovního systému ARI a EDS.

5.7 Informační podpora vzdělávání

Sledovat a podporovat aktivity OS na UHK. Realizovat individuální i skupinová školení v oblasti citační etiky, tvorby rešerší, práce s databázemi i efektivní práce s e-knihami.

5.8 Vybavení kanceláří nezbytnou technikou pro online konzultace

Pokračovat ve výměně zastaralé techniky, zakoupení nových monitorů, počítačů a videokamer.

6. Výběr statistických dat Knihovny UHK

1. Ústřední, pobočkové a příruční knihovny

Ústřední/hlavní knihovna	1
Pobočkové knihovny	2
Příruční knihovny	11

2. Klasický knihovní fond

Počet fyzických jednotek celkem	243.000	
Úbytky knihovních jednotek za rok	3153	
Nově zakoupené tituly	3098	
Počet titulů seriálových publikací	66	
V tom	pouze v tištěné formě	64
	pouze v elektronické formě	2
	v obou formách	0
Počet exemplářů seriálových publikací	638	
Počet knihovních jednotek ve volném výběru knihovny	131 626	

3. Zpracování knihovního fondu

	celkem	
Katalogizace nově	1 870	
V tom	české	1 291
	cizojazyčné	579
	rekatalogizace	337

Opravy bibliografických záznamů		256
Autority celkem		992
V tom	české	590
	zahraniční	402

4. Výpůjční a další služby

Absenční výpůjčky celkem		71 031
V tom	počet prvních výpůjček	26 245
	počet prodloužení	44 786
	krátkodobé výpůjčky	226
	výpůjčky kateder	0
Objednávky ze skladu		1820
Rezervace		835
Školení v knihovně		26
Počet účastníků školení v knihovně		169
Upomínky		8 058

Počet míst ve studovnách	90
S připojením WIFI	50

MVS a MMVS požadovaná

MVS a MMVS – požadavky celkem	108
Z toho realizované MVS – výpůjčkou	60
Z toho realizované MVS – kopie v tištěné podobě	20
Z toho realizované MMVS	28

MVS poskytovaná

MVS –poskytovaná-požadavky	3
do jiných knihoven – výpůjčkou	2
do jiných knihoven – kopie v tištěné podobě	1
do jiných knihoven – elektronická kopie	0

5. Čtenáři

Počet registrovaných čtenářů	5 460
Z toho uživatelé kategorie veřejnost	460
Počet návštěvníků v knihovně	20 909

6. Podpora vědy a výzkumu

Rešerše zpracované	126
Počet citačních analýz	30
Úpravy záznamů v OBD	42
Počet hodin školení k ARL, e-knihám a NDK	26
Počet účastníků školení k ARL, e-knihám a NDK	169
Počet školení k EIZ	11
Počet účastníků školení k EIZ	327
Počet školení pro doktorandy nebo zahraniční studenty	2
Počet účastníků školení pro doktorandy nebo zahraniční studenty	3
Konzultace ústní + elektronické celkový počet	448
Celkový počet hodin věnovaných konzultacím	351
Konzultace k vydávání článků, publikací, DOI	87
Počet hodin konzultací k vydávání publikací, DOI	138

7. Personální obsazení knihovny

Kvalifikace – VŠ	8
Kvalifikace – SŠ	4
Kvalifikace – ZŠ	12
Osoby celkem	0
Úvazek celkem	11,5

8. Tituly vydané v Nakladatelství Gaudeamus

Odborné knihy (recenzované monografie)	7
Sborníky	16
Učebnice, skripta	3
Účelové publikace	4
Vydané tituly celkem	30

9. Statistika využívání databází v roce 2023

V roce 2023 jsme zaznamenali vzestupnou tendenci ve všeobecné využitelnosti e-zdrojů. Počty hledání v citačních databázích se oproti roku 2022 meziročně zvýšily o více než 19 %. Počty hledání v plnotextových databázích se zvýšily téměř o 43 %. Počty stažených plných textů se oproti roku 2022 zvýšily o 14 %.

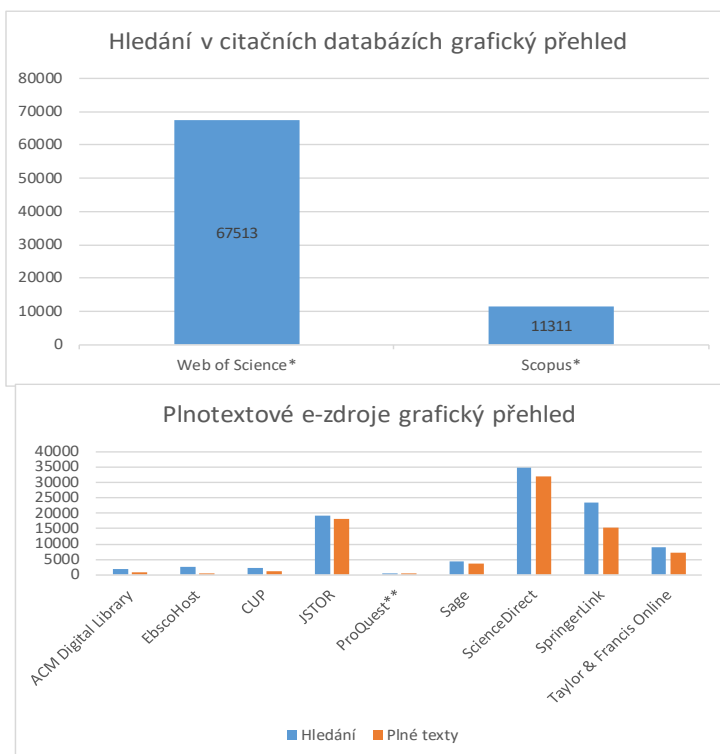
Nejvyužívanějšími EIZ jsou tradičně citační databáze **Web of Science** (67 513 hledání) a plnotextová jednoznačně **ScienceDirect** (plné texty 32 109). V tomto žebříčku je třeba zmínit skokana roku, kterým je JSTOR (nárůst o téměř 33 %). Nejméně využívanými databázemi byly **Brepolis**, **De Gruyter** a **ACM**. U **ACM** je ale třeba brát v úvahu úzkou oborovou profilaci tohoto zdroje. Úzce profilovaná **Brepolis** nicméně má návštěvnost prakticky nulovou (jednotky přístupů v počátcích předplatného patřily knihovníkovi, který se s databází učil pracovat). Překvapivé jsou také výsledky **De Gruyter**; pravděpodobně je na vinně to, že zdroj ještě není na UHK zavedený, nicméně kampaň na webu, sociálních sítích a přes emaily adresované fakultám proběhla. Specifickým případem je **ProQuest**, pozůstatek z minulých let. Tato databáze již není předplácena, ale statistický systém její návštěvnost nadále sleduje. Pro zajímavost a srovnání tedy uvádíme i tento zdroj. Mimo vlastní tabulku uvádíme **DNNT** (Díla nedostupná na trhu), jehož statistika nesleduje počty hledání, ale počet zprostředkovaných identit.

Nejsilnější zájem o elektronické informační zdroje byl zaznamenán v polovině zimního semestru (jen v listopadu přes 10 375 hledání), v jeho zkouškovém období (leden téměř 10 071 hledání) a na počátku letního semestru (březen přes 9 000 hledání a bez mála 10 000 stažených plných textů). Zájem o elektronické informační zdroje byl v letním semestru 2023 o něco nižší, ale oproti jiným rokům nadpoloviční. Rozdílem oproti předchozímu roku jsou i letní měsíce, kdy jsme evidovali o něco vyšší počty hledání (nárůst hledání o více než 9 %, plné texty o 8 %). Oproti roku 2022 jsou statistiky návštěvnosti výrazně vyšší. Zdá se, že můžeme mluvit o stabilizaci využitelnosti po coronavirových letech. Studenti i akademici nacházejí k e-zdrojům cestu a přirozeně je zařazují do studia a výuky. Důvodem může být rozšířená nabídka zdrojů a snaha jejich poskytovatelů o ucelenější a uživatelsky přívětivější rozhraní a obsah (textové analýzy, pomocné nástroje, umělá inteligence, mobilní aplikace apod.). I na základě osobní zkušenosti vidíme, že významnou roli sehrává nabídka Univerzitní knihovny, která rozšířila portfolium nabízených školení. Zejména vyžádaných školení a osobních konzultací v oblasti e-zdrojů výrazně přibývalo.

E-zdroje	Hledání	Plné texty
ACM Digital Library	2012	848
EbscoHost	2645	526
CUP	2375	999
JSTOR	19065	18257
ProQuest**	507	476
Sage	4499	3658
ScienceDirect	34729	32109
SpringerLink	23608	15204
Taylor & Francis Online	8778	7055
Web of Science*	67513	0
Scopus*	11311	0
Celkem	177042	79132

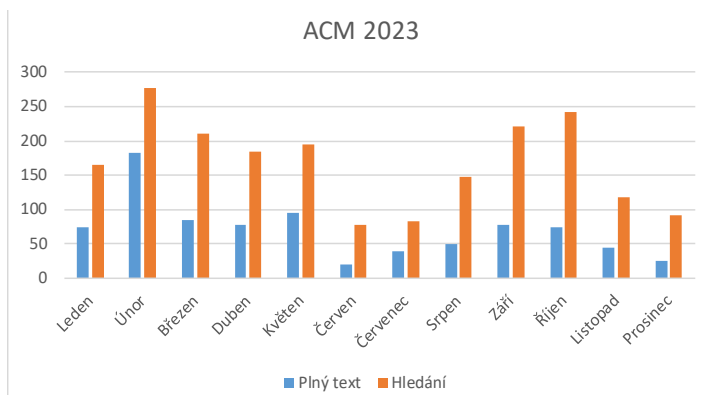
* citační databáze neobsahují plné texty

** nepředplácená databáze, jejíž statistika je sledována

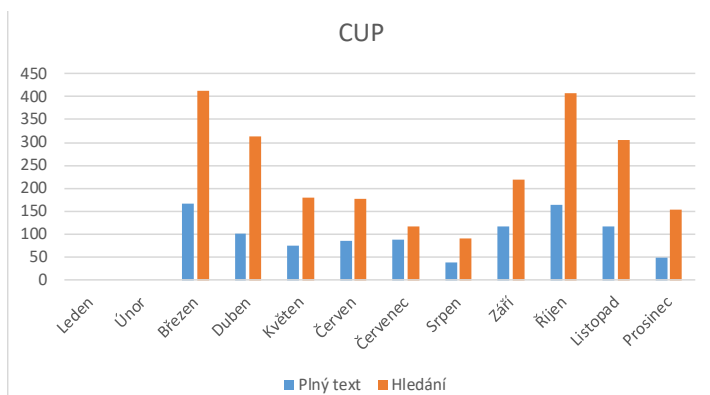
ACM	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen
Plný text	75	183	85	77	96	21
Hledání	165	277	211	185	194	77

Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Celkem
40	50	77	74	44	26	848
83	147	221	242	118	92	2012

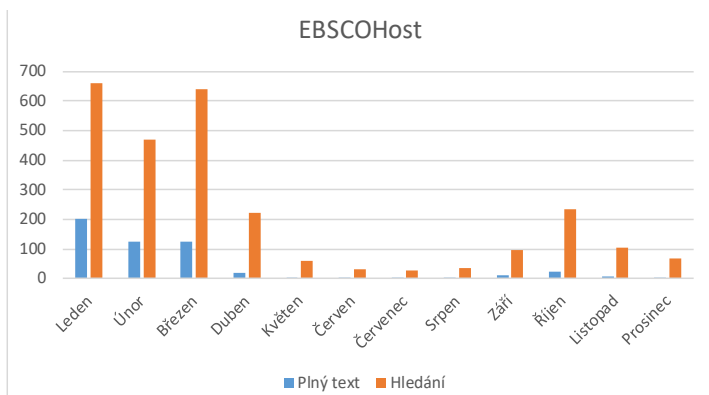
CUP	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen
Plný text	0	0	166	102	74	85
Hledání	0	0	414	312	179	177

Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Celkem
87	37	117	164	118	49	999
118	90	218	408	306	153	2375

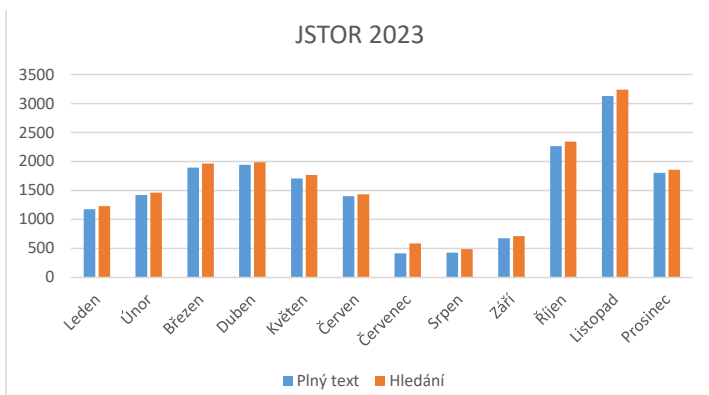
EbscoHost	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen
Plný text	201	123	125	19	5	2
Hledání	661	468	641	220	61	33

Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Celkem
1	1	11	25	9	4	526
28	34	97	233	103	66	2645

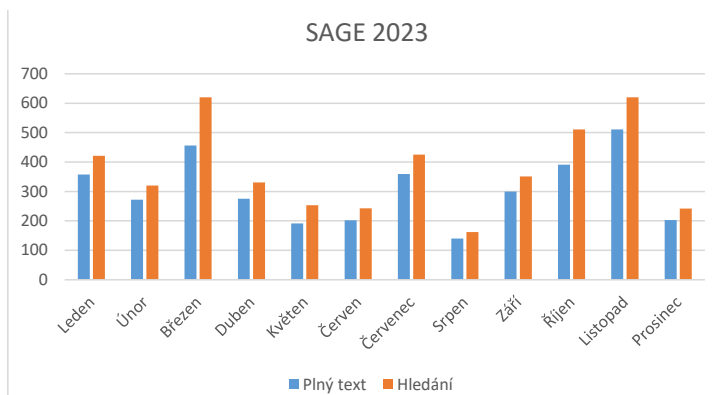
JSTOR	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen
Plný text	1178	1421	1894	1942	1706	1399
Hledání	1229	1460	1964	1989	1766	1435

Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Celkem
416	425	674	2267	3131	1804	18257
585	487	711	2343	3239	1857	19065

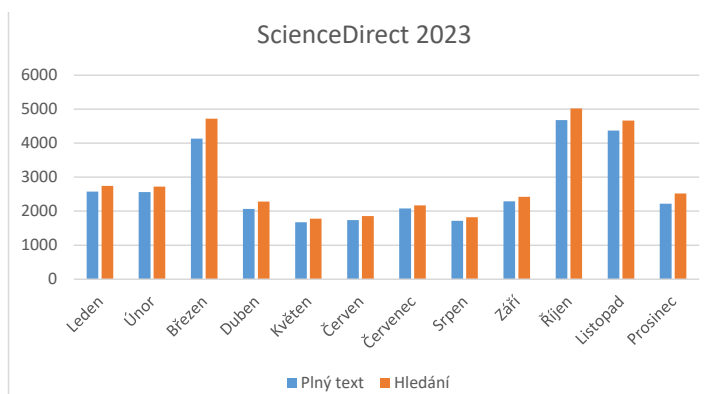
Sage	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen
Plný text	358	272	456	275	191	202
Hledání	421	320	620	331	253	243

Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Celkem
359	140	300	391	511	203	3658
425	162	351	511	620	242	4499

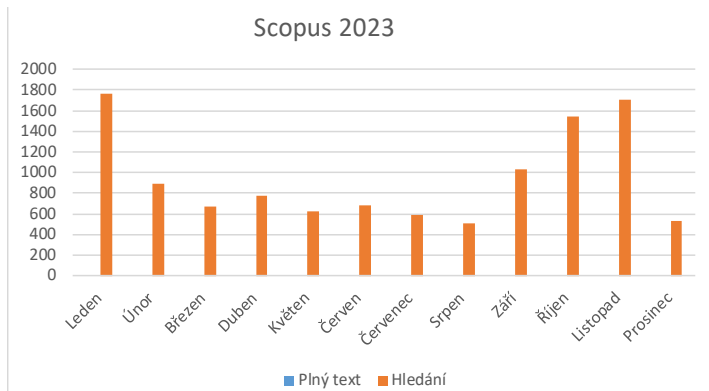
ScienceDirect	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen
Plný text	2573	2562	4136	2068	1672	1738
Hledání	2744	2720	4719	2281	1782	1854

Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Celkem
2080	1717	2292	4682	4370	2219	32109
2170	1824	2425	5023	4665	2522	34729

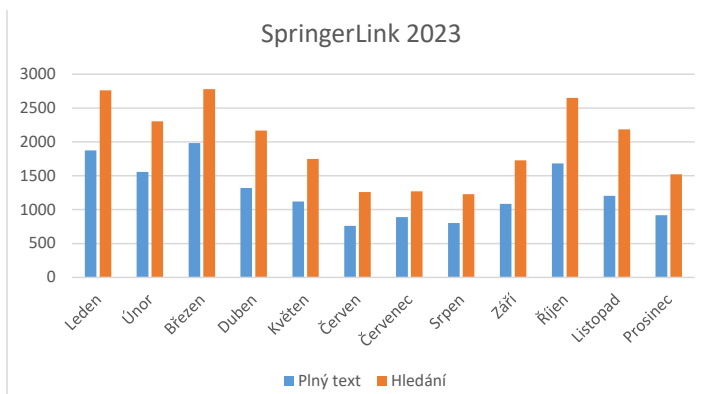
Scopus	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen
Hledání	1763	897	675	771	625	684

Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Celkem
585	503	1027	1542	1708	531	11311

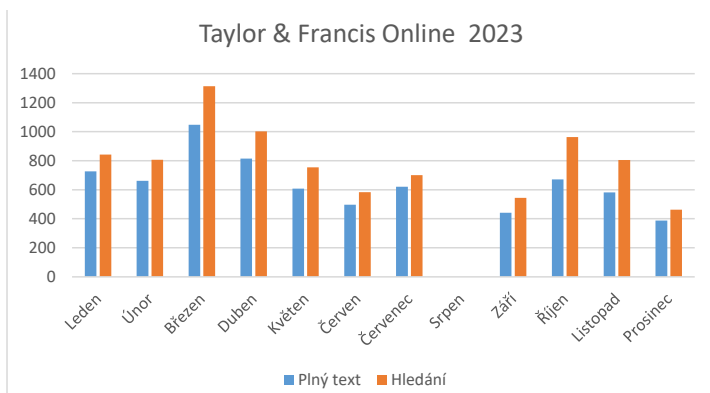
SpringerLink	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen
Plný text	1875	1557	1983	1321	1121	759
Hledání	2761	2305	2779	2170	1749	1261

Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Celkem
891	804	1087	1683	1204	919	15204
1271	1227	1728	2650	2186	1521	23608

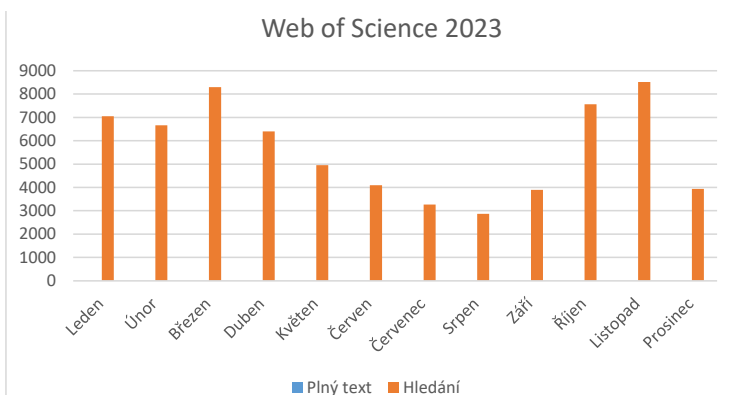
Taylor & Francis Online	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen
Plný text	726	661	1048	814	607	496
Hledání	842	807	1314	1002	755	583

Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Celkem
621	0	442	672	581	387	7055
700	0	544	963	805	463	8778

Scopus	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen
Hledání	7054	6662	8294	6405	4952	4100

Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Celkem
3262	2865	3893	7564	8521	3941	67513

Zpráva o činnosti Univerzitní knihovny Univerzity Hradec Králové za rok 2023

Text:

PhDr. Marie Otavová, Mgr. Olga Halamová

Grafy a statistiky využívání databází:

Mgr. Barbora Kubátová, Ph.D.

Statistiky odborných výkonů:

Odborní zaměstnanci Univerzitní knihovny

Ing. Petr Palko, Mgr. Barbora Kubátová, Ph.D. Mgr. Luděk Škrabal, DiS. Mgr. Eva Kudláčková, Mgr. Ivan Pivec, Michaela Flašarová, DiS., Ivana Špičanová

Statistická data nakladatelství Gaudeamus a e-shopu:

Jitka Beránková

Fotodokumentace:

Archiv UHK, Bc. Tereza Makovská

Marie Otavová

Grafika a sazba:

Slávek Morávek

Elektronické vydání a archiv dostupné na:

<https://www.uhk.cz/cs/univerzita-hradec-kralove/uhk/celouniverzitni-pracoviste/univerzitni-knihovna/o-knihovne#dokumenty>

©Univerzitní knihovna Univerzity Hradec Králové 2023
Hradec Králové 2023